

SZTUKA PUBLICZNA

OD OBIEKTÓW DO PRAKTYK
POSTARTYSTYCZNYCH
BRIKOLAŻ SOCJOLOGICZNY

KAROLINA IZDEBSKA

SZTUKA PUBLICZNA

OD OBIEKTÓW DO PRAKTYK
POSTARTYSTYCZNYCH
BRIKOLAŻ SOCJOLOGICZNY

Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR
Warszawa 2021

Recenzje:

dr hab. prof. ucz. *Przemysław Kisiel*, Uniwersytet Ekonomiczny
w Krakowie

dr hab. prof. ucz. *Paulina Rojek-Adamek*, Uniwersytet Pedagogiczny
w Krakowie

Redaktor prowadząca:

Hanna Raciborska

Redakcja i korekta:

Magdalena Mendys

Projekt okładki:

Lukasz Rychlicki

Copyright © 2021 by Wydawnictwo Naukowe Scholar Sp. z o.o.

Publikacja dofinansowana przez Uniwersytet Szczeciński

ISBN 978-83-66849-15-0

Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o.

ul. Oboźna 1, 00-340 Warszawa

tel. 22 692 41 18; 22 826 59 21; 22 828 93 91

dział handlowy: jak wyżej, w. 108

e-mail: info@scholar.com.pl

www.scholar.com.pl

Wydanie pierwsze

Skład i łamanie: WN Scholar (*Jerzy Łazarski*)

Printed in Poland

Spis treści

Wstęp	9
Sztuka publiczna jako przedmiot badań	9
Socjologiczny brikolaż sztuki publicznej – wprowadzenie do problematyki i metodologii badań	15
 <i>Rozdział 1</i>	
Sztuka w przestrzeni publicznej i sztuka publiczna – źródła, problemy, perspektywy	33
1.1. Przykłady wczesnych form sztuki w przestrzeni publicznej	33
1.2. Źródła, inspiracje, nawiązania – w kierunku nowej sztuki w przestrzeni publicznej	36
1.2.1. Masowe widowiska propagandowe XX wieku	36
1.2.2. Powiązania sztuki publicznej z awangardami XX wieku. Od fazy przedmiotu do postsztuki	37
1.2.3. Happening, performans i teatr społeczny w przestrzeni publicznej	40
1.2.4. Od minimalizmu do sztuki ziemi	46
1.2.5. Sztuka w przestrzeni ulicznej – <i>street art</i> i graffiti	48
1.3. Nowa sztuka publiczna	53
1.3.1. Próba definicji	53
1.3.2. Przemiany i rozwój sztuki publicznej. Wybrane perspektywy i analizy	58
Lucy Lippard: dematerializacja sztuki i „czar lokalności”	58
Suzanne Lacy i <i>new genre public art</i>	63
Miwon Kwon: sztuka, miejsce i lokalna tożsamość	66
Cher Krause Knight i populistyczne ujęcie sztuki publicznej	74
Nicolas Bourriaud, Claire Bishop, Grant Kester: relacja, partycypacja, dialog i kolaboracja w sztuce	76
O sztuce publicznej w polskiej literaturze	80
1.4. Główne wyznaczniki sztuki publicznej	86
1.4.1. Publiczność jako cecha przestrzeni w kontekście sztuki publicznej	86
1.4.2. Umiejscowienie	94

1.4.3. Dostępność	105
1.4.4. Zaangażowanie	108
1.4.5. Podejmowana tematyka	122
1.4.6. Hybrydowość jako cecha wyróżniająca sztukę publiczną	124
1.5. Źródła inspiracji polskiej sztuki publicznej	129

Rozdział 2

Praktyki sztuki publicznej	155
2.1. Badanie praktyk sztuki publicznej	155
2.2. Upamiętnianie	165
2.2.1. Od monumentów do antymonumentów	165
2.2.2. Odtwarzanie pamięci typu <i>locus</i> w przestrzeni publicznej	183
2.2.3. Pamięć miejsc poprzemysłowych	188
2.3. Humanizowanie przestrzeni przez sztukę – estetyzowanie, przestrajanie, oswajanie	206
2.3.1. Upiększanie i ożywianie przestrzeni	206
2.3.2. Nieoczekiwany odbiór: dzieła nieoswojone	209
2.3.3. Oswajanie przez zaskakiwanie	216
2.3.4. Oswajanie przez użytkowanie	220
2.4. Budowanie platformy dla relacji: w stronę wspólnoty	226
2.5. Poza miasto? – w stronę lokalności, wsi i natury	243
2.5.1. Miejsca, pogranicza, tożsamość lokalna. Miejscowi i przybysze	243
2.5.2. Powrót do źródeł. Próba przekraczania granic między miastem a wsią	250
2.5.3. W stronę natury i ekologii	257
2.6. Wywołać pogłos – sztuka publiczna wokół problemów społecznych	260
2.6.1. Przeciw marginalizacji, wykluczeniu, dyskryminacji	263
2.6.2. Inny – Obcy – uchodźca	273
2.7. Od komentarza do aktywizmu	290
2.7.1. Sztuka ma głos	291
2.7.2. Miejska partyzantka jako forma komunikacji	296
2.7.3. Komponowane manifestacje	298
2.7.4. Artywizm – na pograniczu sztuki i aktywizmu	301

Rozdział 3

Przestrzeń i sztuka publiczna w doświadczeniach artystów	306
3.1. O przestrzeni publicznej	309
3.1.1. Przestrzeń publiczna jako dobro wspólne i platforma komunikacji	315
3.1.2. Przestrzeń publiczna jako obszar demokracji	318

3.1.3. Przestrzeń publiczna jako dżungla	322
3.1.4. Przestrzeń publiczna jako laboratorium	324
3.1.5. Przestrzeń publiczna jako inspiracja	325
3.2. Sztuka publiczna – sztuka mieszanych środków	329
3.3. Po co sztuka jest dla ludzi? O funkcjach sztuki publicznej	337
3.4. „Wychodzę, bo to bardzo dobrze czyści umysł” – różne motywy wyjścia w przestrzeń publiczną	349
3.5. „Przestrzeń dyktuje kompozycję...” – metody pracy w sztuce publicznej	363
3.6. Od komentatora do aktywisty – społeczne role artysty w obszarze sztuki publicznej	385
3.7. Wybrane problemy związane z praktykami sztuki publicznej	395
 <i>Rozdział 4</i>	
<i>Spectrum of evaluation</i>	418
4.1. Sztuka publiczna – między sztuką a niesztuką	419
4.2. Próba określenia specyfiki rodzimej sztuki publicznej	427
4.3. Palma góruje nad miastem, czyli najważniejsze projekty sztuki publicznej w Polsce	433
4.4. Między sukcesem a porażką	438
4.5. Przyszłość sztuki publicznej w Polsce	445
4.6. Postscriptum	449
 Zakończenie	453
 Podziękowania	460
 Spis fotografii, rycin i tabel	461
 Bibliografia	463
 Indeks nazwisk	493